Sabriye Aşır

Elektrik dediğin bir büyülü peri!..

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında, elektrik ve dolayısıyla elektrikli aletlerin henüz yeni yeni evlere girdiği dönemde, İstanbul Elektrik ve Tramvay Şirketleri tarafından "Ameli Elektrik" isimli bir dergi, hem Türkçe hem de Fransızca olarak yayımlanıyordu.

İlk sayısı 1925 yılı Aralık ayında, son sayısı ise 1934 yılı Ekim ayında çıkan "Ameli Elektrik" dergisi, yayımlandığı süre boyunca elektrik kullanımını yaygınlaştırmayı amaç edinmişti. Elektrik konusunda dünyada yaşanan gelişmeler, elektrikli aletlerin kullanımı gibi konuların yanında, modadan spora,

fıkralar ve öykülerden elektrikli alet kullanımını özendirici reklamlara, bilim ve mizah sayfalarına kadar geniş bir içeriğe sahip bu dergi, elektrik abonelerine gönderiliyordu.

Derginin 1930 yılı Mayıs-Haziran sayısında, elektrik kullanımını öven ve elektriğin gündelik yaşantıyı ne denli kolaylaştırdığını anlatan ilginç bir yazıya yer verildi.

"Hakiki ve Güzel Bir Hikaye" başlıklı bu yazıda, elektrikten "büyülü bir peri" olarak söz ediliyor ve elektriğin "güzellikleri" özetle şöyle anlatılıyordu: "Bu gün farzı mahal olarak varsay, Eleskürial, Vatikan, Elhamra, Kremlin veya Şambor saraylarından birini size teklif etseler bunları kabili ikamet (yaşanması mümkün) bir hale getirebilmek için en aşağı bir milyar sarf etmek iktiza eder (gerekir). Halbuki böyle ağır bir masraf altına girmeksizin her an emrinize amade sehhar (büyülü) bir perinin en ufak arzularınızı tatmin etmesi kabilinden elektriğin tatbikatı hazırasından istifade ederek ideal bir yurt tanzimi pek kolaydır. Bilcümle ev kadınlarının hizmetçi bulamamak dolayısıyla maruz kaldıkları sıkıntıları göz önüne getirelim. Kendi aralarında hasbihal ederken Münasip bir hizmetçi bulmak imkanı

Dergide yer verilen elektrikli ev eşyası reklamlarından bazıları.

kalmıyor dedikleri kaç kere işitilmiştir. Elektrik namını taşıyan peri yapılacak işin kendiniz tarafından yapılmasındaki muhassenatı (yararlılığı) vazıhan (açık bir şekilde) ispat etmektedir. Dünyanın en mükemmel müstahdemin (hizmetli) idarehanesi aynı derecede mahrem, aynı derecede emniyetli, aynı derecede namuskar, aynı derecede muti (uyumlu), aynı derecede temiz, aynı derecede muktasit (tutumlu) ve sessiz bir hizmetçi tedarik edebilir mi? Bununla münakaşaya ve dedikoduya mahal yoktur, hırsızlık ve iftiraların önü alınmıştır. Bu yeni hizmetçi ne dans salonlarının, ne de sinemaların müdavimidir. İaşesi hususunda hiçbir müşkülata tesadüf edilmez. Pazar günleri için hava almaya ihtiyacı yoktur. Hafta aralarında amcazadesi ile nişanlısının ziyarette bulunmaları ihtimali de mevcut değildir.

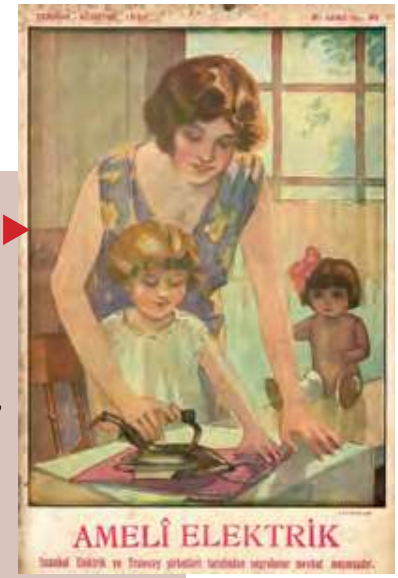

"Ameli Elektrik"in 1930 yılı Temmuz-Ağustos sayısında yayımlanan bir başka yazı da, "Elektrik demokrasiye hizmet eder" başlığı kullanılıyordu. Bu yazıda da, elektriğin nasıl mucizevi olduğu, aile huzuru ve mutluluğunu berabe-rinde getirdiği vurgulanarak anlatılıyordu: "Asla yorulmayan, eziyet çekmeyen ve insanın adali (kas) kuvvetine pek çok faik (üstün) bir kudretle ve tam randımanla gece ve gündüz çalışabilen elektrik kuvveti, çalışan hem de çalıştıran sınıfın velinimetidir. Çalışanları zahmet verici ve usandırıcı işlerden kurtararak herkese mükemmelen yardım eder. Hiçbir ev işi yoktur ki elektrik ona yardım etmesin! Evini elektrikle teçhiz edebilmesi ev kadınına ve aileye sükunet ve yaşamak saadetini bahşeder."

Evvelce bir apartmanın temizlenmesi askerlik angaryalarını andıran üzüntülü bir iş gibi telakki edilirdi. Çok uzun süren bir sürü beden hareketlerinden sonra elde edilen netice yorgunluktan, zaman ziyasından ve tozun yerini değiştirmekten başka bir şey olamazdı. Aspiratör ve elektrikli cila makineleri bütün bu ameliyatı kolay, latif ve seri bir şekilde halletmiştir. Elektrik tenviratının (aydınlatmasının) diğer her türlü tenvirata faik (üstün) olduğunu ispat etmeye lüzum yoktur zannederim. Elektrik, en nefis ve ince yemeklerin ihzarını (ortaya çıkmasını) temin edecek vesaite (araçlara) malik olmuştur. Zira, istenilen derece hararetin her an için temini mümkündür. Elektrikle mücehhez bulunan (donanmış) bir mutbak (mutfak) temizlik, sürat, safiyet hassalarını (özelliklerini) nefsinde cemetmiştir. Böyle bir mutbak nahoş kokuların intişarına (yayılmasına) mahal vermez ve elleri de kirletmez, toz ve demir cürufu

bırakmaz. Elektriğin istimali (kullanılması) sayesinde buzdolapları da zamanımız için lüzumlu bir eşya gibi telakki edilmektedir. Bu dolaplar sayesinde her

an buz istihsal edilebildiği (elde edilebildiği) gibi soğuk meşrubat ve yemeklerin muhafazası dahi temin edilmiştir. Elektrik motorları bir ev için lüzumu olan birçok hizmetleri görmeye amadedir. Mesela etin kıyılması, patateslerin kabuklarından tecridi, bulaşıkların yıkanması, bıçakların bilenmesi ve kahvenin çekilmesi bu meyanda zikredilebilirler.

Velhasıl elektriğin ifa edemeyeceği hiçbir hizmet tasavvur edilemez. Su ısıtmaya mahsus aletler hiçbir nezarete hacet göstermeksizin istenilen derecede sıcak su temin eder. Banyo bir apartman için en ziyade lazım olan bir mahaldir, elektriğin en büyük zaferi burada tecelli etmektedir. Arzu edildiği takdirde banyo dairesi ile tuvalet mahalli kolaylıkla mükemmel bir hüsn (güzellik) müessesesi haline ifrağ edilebilir (çevrilebilir).

Elektrik namını taşıyan peri "çamaşır makinesi" ile oldukça müşkil (zor) ve müziç (sıkıcı) olan çamaşırların en sıhhi ve latif şekilde aile arasında yıkan-ması ve elektrik ütüsü ile ütülenmesi temin edilmiştir. Elektrik, ailede bir takım eğlenceler de temin eder. Telsiz, sinema ve fonograf sizi dünyanın her tarafına götürür. Evlerinde elektrik bulunan kimseler bahtiyardır, zira bütün dünyaya tesahüp etmişlerdir (dünyaya sahip olmuşlardır)."

sabriyeasirbd@gmail.com